

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 "
Negyedévre	4 "
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Bel- királyuteza 28-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

a
„KELET”
 politikai és közgazdasági napilap
 1875. ötödik évfolyamára.

A „Kelet” jelen évvel fennállásának ötödik évfolyamába lép. A közönség partolását kiérdemlendő, a közöbajnak kívánunk eleget tenni, midőn lapunkat mérsékelt áremeléssel tetszetősebb és nagyobb alakban új betűkkel állítjuk ki.

A „Kelet” előfizetési ára:

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 "
Negyedévre	4 "
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Kolozsvár, januárban 1875.

Stein János
 a „Kelet” kiadója.

Ki az oka?

(L—t.) A gyöngö, önismeret nélkül szüklöködő emberek többek között avval a szeretetreméltó tulajdonsággal is bírnak, hogy valamint öntudatos czélok, megállapított terv nélkül indultak útnak: a balsiker bekövetkeztével is nem a tényleges állapotok, hanem saját subjectiv képzelmeik szerint ítélik meg a helyzetet s bajaink okát előbb hajlandók másokban, égben-földben, sorsban, ármányban, sőt akár bú-bájosságban keresik, csak, hogy édes kedves énjök mások és önmagok előtt is az előrelátás s a martyromság nymbusában maradhasson; folytatva ugyanazt, mert a baj okát magukban soha sem keresik, azt meg sem találva soha.

Leszámítva az előfizetőket kaptató, meglehetősen banális frasisokat, melyekkel kedves barátját, Pap Miklóst, minden év elején meg szokta előreláthatólag lepirni: ránk ennek az embernek benyomását tévé Tisza László ur is, nyolcz hasábos trón-beszédé-

vel, melyet a csáni tuillieriákból a „Magyar Polgár” diplomatai testületéhez sennek révén a mívelt világ minden hivatalosan figyelő népéhez intéz, a mint e nagyon tiszteletre méltó lap legutolsó számában jó egy óra feloldozásával és 7 o. é. kr. lefizetése mellett bárki által elolvasható.

A tárgy, természetesen, visszapiillantás a lefolyt terhes évre s közelmultra, a folyamában szemléltető borura, s kimutatása annak, hogy minden meglehető baj oka egyedül és kizárólag a Deák-párt, ármány üldözött martyra pedig a baloldalt és ennek soraiban, a derék szerkesztő, ki „elvei” mellett, „még ellenfeleitől is méltányolt bátorsággal” küzdött e nyolcz éven át.

Mindenek előtt, egész tisztelettel, de ép oly határozottsággal kérjük ki a tisztelt cikkezőtől a mi szerény részünket is a hazafi aggodalmakból, melyek az új év elsőstéjén szívét eltöltik, és annak elismeréséből, hogy talán mi is csak csüngünk egy kis odaadással e földön és népen, s talán mi is azok közé tartozunk, kiket akár áldjon, akár verjen a sors keze: itt kell élnünk-hallnunk. Mi nem tagadtuk ugyan soha a t. ellenzék „kizárólagos szabadsalmát” a szabadelvű nevezetre, de a haza ügye iránti odaadó érdeklődés privilegiumát még sem lennének hajlandók egészben neki engedni át.

És hogyha kegyképen megnyerők ennek elismertetését: megnyertük legalább az alapot és jogot, hogy e most napi renden levő kérdéshez mi, a bűnösök is hozzászólhassunk, hogy ki hát a baj oka?

Kétsésgívül a többség, mert övé volt a hatalom, melylyel ügyünket hazánk javára is vezethette volna s ez a felelet.

De hát vajjon, oly végkép elernyed állapotokban jutottunk volna-e, melyekért a felelősséget mindenki előbb elhárítaná magától, hogysém elváljalna?

Mi azt hisszük, hogy nem a Deák-párt minden öntudatos tagja nagyjában és általában kész volna ugyanazon utat ismételni, melyen idáig jutottunk. Visszaküldése az alkotmánynak; megnyitása az önkormányzati élet sorompóinak; ép élet és tettvágy s ehhez való alkalom magteremtése; 1848 nagyszabású vívmányainak megvalósítása: im a lényeg, a tulajdonképeni magv, mely életre hívá s megteremté, mely összertartá és vezérlé a Deák-pártot s melynek főérdemét nem csak magának vallhatja, hanem érte a felelősséget a történelem bíró-széke előtt büszkén követelheti is a maga részére.

mindkét felől a lejtő n lefelé dús növényzet vount végig erőteljes mogyorófák, kázsia s sűrűn nőtt tövisbokrokból, melyek a földön elterülő kúszó növényekkel s pulya bokrokkal együtt csaknem áthatlan tömeget képezett.

Ott fülmilék csattogtatták dalaikat tavasszal, rigók vig füttyölése hangzott s a fáradhatlan kakuk madár hallatá egyhangu kiáltását; ott még hó nyárban is árnyas volt a hely, enyhe hűvös a lég.

Legnagyobb gyönyörömet képezte bele-mélyedni ama sűrűségbe, hol meg voltak kedvenz helyeim, melyek — legalább úgy véltem akkor — csak énelöttem ismeretekesek.

Most is alig hagytam oda nagyamam szobáját, egyenesen ama buvhelyre siettem, melyet én „Helvetiám”-nak kereszteltem el. De egyszerre megrettenve álltam meg, mert legnagyobb csodálkozással láttam a félig száradt bokrozat s zöldágak szövevényén át, hogy „Helvetiá”-mat más valaki is felfedezte. Egy módnélküli hosszú alak, viseltes, bő, sárga kabátban, fején magas dívatu sapkával, éppen az én megszokott kedvenz helyemen állott.

Halkan közelédtem s egy egészen ismeretlen fonnyadt arcot láttam magam előtt, mely hasonlóan alakatlanul hosszú és kiaszott volt, egészen szakállalau, rendkívül apró kitűzsedett vérmes szemekkel s egy mindenek felett furesa orral. Hosszan és hegyesen könyult ez alá, vastag, kiduzzadt ajkaira.

Ez ajkák pedig folyvást remegtek s emelkedtek, miközben lágyan rezgő füttyölést hallattak, mi csontos kezének, melyet mellével ez irányban tartott hosszú ujjaiával, kör forma mozdulatokat tett a levegőben. Még közelebb hatoltam, hogy jobban kirihessém őt.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
 Kéziratok nem adatnak vissza.

És vajjon, hogy a hosszan és erőszakkal visszanyomott úr, egykor utat lelve, rohamos sietséggel özönlött alá s az ezernyi ezer parlag megmiveléséhez apárt százkaru nyughatatlansággal kívánt fogni: vajjon épen olyan természetellenes, épen olyan menthetetlen könnyelműség lett volna-e?

És ha ezt tévé s ezt tévé Argus szerencsájével nem dicsekedhetett; ha itt-ott az ily mérvben soha nem élvezett önállóság előnyével annak természetes hátrányai is elkövetkezének; ha a modern jogállam megteremtéséhez előbb még nemzedékeket kell nevelnünk s addig minden új és rohamos alkotás természetes hiányai: a tévedés, a csalódás, a tulbizakodó számítás is nyomom kísérének — vajjon minden őszintén és minden utógondolat nélkül elismert „bűnök” oly hallatlanok, oly természetellenesek-e, hogy az ellenzék mag — ha birta volna elfoglalni a többség helyét — ment maradt volna tőlük?

Igen is, a Deák-párt minden tétova nélkül elismerheti, hogy tévedései voltak s a legnagyobb mindenesetre az, hogy a modern jogállam megteremtésének eszméje által tulvérmes reményekre engedé magát e nemzet erejére nézve ragdatatni, de hogy e jogállamot, itt a Tisza-Duna közén meg kell teremtenünk, ha a magyar élőknek akarjuk tudni a jövőben is; és hogy a megvalósulást sem a reactio felé hajló conservatismus, sem az ábrándok utopicius légkörében lebegő szabadelvűsködők, hanem csak is azon józom mérsékelt haladás útján érhetni nálunk el, mely a Deák-párt utja volt eddig s lesz jövőre is: abban kételkedhetik a phantasia embere, de fajunk európai helyzetének, hazánk nemzeti viszonyainak s népünk eleminek ismerője ép úgy ráteszi életét, mint ráteszi a Deák-párt jövőre is, lelke egész meggyőződésének teljével meg nem oldott feladat keresztülvitelére.

Hivatalért, önhasznukért esengők is voltak közöttük — igaz és vannak s nagy valószínűséggel lesznek is, a mint hogy tudunkra egyetlen nép sem áll csupa alyalokból, s ha nemzet ilyen, a milyen: azért mi ép oly kevéssé, mint a mily kevéssé vallhatjuk magunkat e tekintetben bűnösöknek.

De igen is, egyenesen és határozottan vádoljuk az ellenzékét, hogy ez u. n. corruptio előidézésében övé az országrész.

A chronique scandaleuse lapjain, az utóbbi évek történetéből, talán nem is csak viszonylagos, hanem absolut többséget is képesek fölmutatni s ha sorainkban is kell

olyakat szemlélnünk, kikkel az utcán nem igen örömet találkoznunk: vajjon nem a közjogi ellenzék ész nélküli óstroma kényszeríté-e a várórséget, hogy védseregét minden árón szaporítsa, hogy a legfőbbet: a kibékülés művét koczára ne vesse s bevágni ne engedje utját annak, hogy akár Tisza László ur, akár az én csekélységem az alkotmány kérdései felől nyomtatásban elmélkedhessünk?

S ha a lélek-vásárlás szennyes mestersége ott is, itt is elundorítólag lábra kapott: kié a vád — azoké, kik védekeztek, vagy pedig azoké, kik kielégíthetetlen aspiratiók keltése, a nemzet természeti gyöngéinek gyújtott tömjén-füst által még jobban összeasavarák és elhomályosíták, amár amugy is fejletlen s alakulási forrongásajban chaoticus socialis, közerkölcsi életünket?

Törvénykezési, közigazgatási állapotaink is minden bíralaton alul állanak? Talán még sem egészen s bár legalább tudjuk, hogy ma van és hol van az az ellenzérés, mely nélkül egykori patriarchalis igazságszolgáltatásunk teljes mértékben szüklöködött, s ha törvénykezésünk megölő betűje T. L. szerint az, hogy bírói székeinket élet-hosszig kinevezett egyének töltik be: ott van a „szabadelvű” választás útján megalakított közigazgatási tisztség, melynek üstökét, mint mondatik, a központi kormány nem tartja markában: miért hát az egyhangu panasz emez ellen, s miért nem tanusítja a választás panaceaja üdvös hatását itt, midőn ugy látszanak érette esengeni ott?

S aztán, ugyan kérnök a tisztelt ellenzékietek mutassák meg, mindenki illető vidékén, azokat a kitűnő ellenzéki elvkonokat, kik akár mint bírák, akár mint törvényhatósági tisztviselők különben lennének képesek megfelelni azon igényeknek, melyeket e kor ez állások betöltőitől megkíván. S egyáltalán, ha számot vetünk népünk miveltségi viszonyaival, ha ujra vesszük a közélet terén mozgó egyéneinket, kik közügyeink teendőinek terheit tudnák és akarnák is hordozni, ugyan, elkezdve a törvényhozással termén, le az utolsó szolgabírói szobáig, hol vannak azok a szakértő, munkaképes emberek, hol a magyar nemzet ama gazdagsága, hogy szellemi erőkkel bővön rendelkezessék, kivált ma, midőn tehetségeinket tetterős egyéneinket épen a kíméletlen, a rakoncztatlan ellenzék ugy elköptatja idő-nap előtt, hogy ma-holnap minden jobb érzésű ember irtózni fog a közügyekben való részvételtől.

A párt, a kormány nem maga teremti magát, hanem igen a nemzet s ennek

lott térdei és sovány kezei, de még időtlen fővegje s bő lelogó kabátja is mind mind oly jó indulatot mutatott, oly ártatlan, gondtalan és sajtásagos volt egész külseje és rajta minden, hogy most már sokkal nyájasabb hangon folytatam kérdészködségemet:

— Régen van már itt?
 — Csak ma jöttem.
 — Nem azon egyén-e, kiről . . .
 — Baburin ur említést tett a nagyságos asszony előtt, — egészíté ki kérdésem az ismeretlen. Ugyanaz, ugyanaz.
 — Társát Baburin-nak; hívják és magát?

— Engem Punin-nak az én nevem Punin. Ó Baburin és én Punin. Így szólvá ismét mozgásba hozta játékszerét. Hallja csak, hallja azt a pintyet; ej mily hangosan cseveg a hamis.

Magam sem tudom hogyan történt, de e különöz nagyon kezdett nekem tetszeni, rendkívüli rokonszenvet éreztem iránta.

Mint majdnem korombeli fiu, én is idegenekkel szemben, vagy nagyon tartozkodó voltam, vagy fontolkodóvá igyekeztem tenni magamat. De ez iránt mindjárt oly bizalmat éreztem, mintha már évek óta ismertem volna őt.

— Jöjjön csak velem, — szólék hozzá, — én egy még annal is sokkal kedvesebb helyet tudok mutatni; ott van pad is, melyre leülhetünk s nézhetjük a tutajokat.

— Oh szivesen, menjünk — viszonzá új barátom. Hagytam, hogy menjen elől. Menés közben csak ugy hánytá ide-oda tagjait, fejét hátra szegte, s óriási léptekkel haladt előre.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau.

Nyiltéri czikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

minősége egyenes arányban áll amazéval, a vád hát, mely eilenünk e részben kell, nem minket: a magyart illeti, s a világ-historia még annak nem mutatá példáját, hogy népeket kormányok teremtettek át, ha ő saját magát a civilisatio magasabb fokára emelni képes nem vala.

De ha így magunkban a nemzetet s a nemzetben önmagunkat oly sokért tudjuk okolni: van egy búne pártunknak, mely kizárólag az övé s melyért keserű szemrehányásokat tehet magának, s ez az, hogy az ellenzék álliberalis tullicizálásai által gyakorta igen messze engedí magát törvényhozói működésében szorítottatni s épen itt rejlik, legfőkép oka financialis nyomorainknak is, melyek ma olyanyira lenyomnak bennünket, hogy a népek legnagyobb átká: a kishitűség is már-már uralmat vesz fölöttük.

Ámezt a bűnt: mivoltát következményit felismerve könnyen levetközhetjük s vele töméntelen oly tévedést, melyért ma kénytelenek vagyunk önmagunkat is vádolni. Az erély, a szabadelvűsködés lidércze utáni szalagdalás, a józan háladás tulhajtása elleni erély: ez az a mi csakugyan hiányzik ma pártunkban.

Ezt kérjük mi az új évtől, ezt követeljük pártunktól s ha ezt megnyerjük, ha ebben megemberelekjük magunkat: még azzal a szerencsétlenséggel is bátran szembe merünk nézni, hogy mához esztendőre Tisza László ur kétszer nyolcz hasábos cikkét elolvassuk.

— A képviselőház december 30-iki délutáni 1 órakor tartott ülésében, Bittó István miniszterelnök kihirdetés végett bemutatta az öfelsége által szentesített törvénycikkeket, az 1875-diki ujjonczjutalék; az 1873-diki XXXIX. törvényzikk hatályának meghosszabítása; az 1870. XLII. törvényzikk 52. §-a módosítása; az 1871. LV. törvényzikk 29. §. hatályának meghosszabbítása és a jövő évi megyei dotatiók tárgyában. A mondott törvények rögtön kihirdetettek, s a mai ülés jegyzőkönyve hitelesítettén, Tombor Iván jegyző a főrendiházhoz vitte át, hol egyenként fölolvastatván — szintén promulgáltattak.

— A múlt év nagy halottainak száma egygyel szaporodott. A táviratok ugyanis jelentik, hogy a spanyol köztársaság meghalt. Madrid, továbbá az éjszaki hadsereg és a derék-sereg kiküldötták spanyol királylyá Don Alfonzót, a trónvesztett Izabella fiát, a ki most végezte Bécsben a therezianumi tanfolyamot s addig járt Berlinbe menyaszonyt s Párisba ösz szekötötéseket keresni, a mig megtalálta. A távirat, mely az első hírt hozta, igen lakonikus s így a dolog körülményeiről még semminemű felvilágosító adattal nem bírnk.

Észrevettem, hogy hátul, kaput galléja alól valami bojt-féle csüng alá.

— Ugyan mi csüng itt alá hátul magának? — kérdém.

— Hol? — kérdő ő is, s meglapogatta gallérját. Igen, igen ez itt? hát biz egy bojt alkamasint, hogy szebb legyen a kabát, azért varták azt oda. Nekem nincs kifogásom ellene; ugy sincs semmi hátrány arra. Elvezettem őt padomhoz, s leültünk egymás mellé.

— Ez szép kedves hely! — szóla kéjtelve s mélyen fellélekkelve. Valóban bájos — csoda szép, itt az ember oly jól érzi magát, s mégis valami fájó érzés ragadja meg szívét! —

Lopva tekinték reá oldalt.

— Mondja csak az isten szerelméért, mi-féle sapkája van magának? — szólék fel önkénytelenül. Ugyan mutassa csak egy kicsit!

Szivesen urfi, „nagyon szivesen.” — Az idegen levette fővegét; kinyujtám kezemet hogy elvegyem, akkor reápillantottam, s hangos kacajban törtem ki.

Puinin tökéletes kopasz volt, egy szálhaj nem látszott s csucos alaku fénylő fején koponyáján, csak hátul lengett pár vékony szálmintegy ott feledve.

Kezével megsimítá fejét, s elkezdett velem együtt nevetni. Midőn nevetett, azt a benyomást tette az emberre, mintha elakarta volna nyelni önmagát, száját tágra nyitá, s három ráncz hullámszerűen futott végig homlokán.

(Folyt. köv.)

Torda, 1874. decz. 29.

T. szerkesztő ur!

A tordai önkéntes tűzoltó-egylet pénztára javára f. hó 26-ára a casino termében rendezett táncestély mily fényesen, az anyagi eredményt illetőleg, mily nem remélt módon sikerült, bizonyítja azon tény: miszerint a táncestély az egylet pénztára javára 240 forint és 41 krajczár tiszta jövedelmet gyűmölteszött.

A casino-egylet a teremért fizetendő 25 forintot — alapító tagsági-díjban — az egylet javára adta. Sokáig virágoztek! Kővári Josefín és Jolán kisasszonyok az egylet részére kisorsolás végett átadott tárgyakért fogadják az egylet forró köszönetét.

Öszintén meg kell vallanunk, hogy az anyagi siker csaknem egyedül a városi polgárság áldozati készségének tekinthető, mely polgárság, tűzoltó intézményünk iránt — mely 95 működő, 50 rendfentartó 48 alapító, 242 pártoló tagból áll — mindig érdekeltséggel, áldozati készséggel viseltetik.

A városi intelligencia nagyobb része tündöklött jelen nem létevel.

A mi a táncestély tartamát illeti: már estvéli 9 órakor a táncterem tele volt, s midőn a tűzoltói zenészek működésközt megkezdették, kiűtött a tűz, azon nemes tűz, mely a táncosokat mozgásba hozta, s csak a piros hajnal vetett véget annak a kedvnek, vidámságnak, mely az estély vendégeit egész végig köve tartá.

K. L.

Zilah, 1875. decz. 25.

Közép-Szolnok megye törvényhatósága j. hó 17 és 18. napjain tartott rendkívüli közgyűlésben választá meg az 1874-ik évi XXXIII. t. cz. alapján, az országgyűlési képviselőválasztások vezetésére a központi választmányt a következő bizottsági tagok személyében: Viski Zsigmond, br. Wesselényi Miklós, Fodor Elek, Benkő Gyula, Pap Imre, Kaizer Antal, Pap Mihály, Rácz Lajos, Filep György, Bereczky György, Nichita János, Toka Zsigmond, Szikszai Lajos, Fodor Lázár, Kacz Jakab, Pap János, Sánta Dező, Kóvér Sándor, Rozgonyi Sándor, Sebess Ferencz, Kiss Sándor, Weress Ferencz, id. Szabó Miklós és Papp György. A megválasztott 24 tag közül pártállásra nézve 11 deákpárti, 7 bal és szélső baloldali, 6 nemzetiségi.

Zilah szab. királyi város szintén megválasztotta az említett t. sz. értelmében képviselőválasztási központi választmányát id. Hiri Ferencz, Kiss Lajos, Lőrinczi György, Czell Bernát, ifj. Szilágyi B. János, ifj. Hiri Ferencz, Hamath István, Kürti Miklós, Czell Leoczi, Dull János, Ekkay János és Szakács György személyekben. Itt pártállásra nézve a baloldali van túlnyomó többségben, mert ugyanis a 12 tagból alig van 2 deákpárti, a többi 10 bal és szélsőbal. Hja! Zilaha Deák Lajos ódes hazája!!!

D. R. levelező.

(A külföldi megyei tanító-testület)

D. Szt.-Márton, 1874. decz. 29.

A „Külföldi megyei tanító-testület“ alakuló közgyűlést a kellemetlen idő dacára, tekintélyes számú résztvevők jelenlétében, f. hó 22-én tartotta meg.

A volt egylet elnöke, nt. Rédiger Árpád ur megnyitó beszédében fehozza a népoktatási törvény azon intézkedését, mely a községi s állami tanítók hivatalos testületét alakítását rendeli el, s miután az idevágó miniszteri szabályrendelet és pótrrendelet lehetővé teszi, hogy az így szervezett testületbe felekezeti tanítók is belépessenek, röviden előadja a volt tan.-egylet azon határozatát, mely szerint az mint olyan, hajlandó működését beszüntetni s belépni az ujon szervezett hivatalos testületbe. Ezek után az alapszabályokra tett miniszteri módosításokat mutatja be, melyek élénk eszmecsere után elfogadtattak s ez által a testület magát megalkotnának nyilvánítván, tisztviselőit három évre a következő eredménnyel választotta meg: elnök Gáspár János, kir. főtanfelügyelő, alelnök Rédiger Árpád, főjegyző Nagy János, aljegyző Kosztea Miklós, könyvtárnok Benczédi Sándor, pénztárnok Székely János; a 15 tagu állandó választmányba: Réti János, Czeglédi János, Osinádi I. Kisgyörgy J. Sebestyén Antal, Gábor Miklós, Pap Titusz, Vélez Bazil, Popescu Patric, Wagner János, Czenn Márton, András Sándor, Kersa Vaszi-lia, Nagy Lajos és Fisser Antal.

A tagsági díj befizetésének határideje a jövő közgyűlésre tűzött ki, mely gyűlés idejéről a tagok elnöki uton fognak értesítettetni.

A legközelebbi közgyűlésen Réti János felső népiskolai igazgató, a métermértékeket fogja ismertetni, Benczédi Sándor minta tanítást tart az írva-olvasásból, Kosztea Miklós pedig a kezdő-osztály számtanítási köréből.

Az új testület eddig 30 tagot számlál, a mely igen csekély ugyan a 200-on felül me-nő tanítói contingenshez képest; de élet a remény, hogy megynék néptanítói mielőbb átlátják, hogy a köznevelés úgy nem ismer nemzetiségi s felekezeti fraccio érdekeket s saját

jól felfogott érdekükben, míg egyfelől az önművelődés templomát látogatják, másfelől ügy-buzgalommal művelik azon tért, mely az önzérzet nemes gyümölcsével adozik s a melynek hiányában éltét soha senki sem hasznosíthatta.

Tanító társak! művelődjünk, hassunk közre a köznevelésügy egyszerű templomának betetőzéséhez.

N. J.

Beszterezse, 1874. decz. végén.

A legutóbbi képviselőtestületi gyűlésen számoltak be a városnak a szász universitásra küldött követel dr. Filkeni Theodor és Schuller Frigyes tanácsos, ismertetve az universitás határozatait. Schuller senator a gazdasági ügyekről szólott elég kimerítőleg, különösen hangsúlyozta, hogy mindkét pénztár kezelése a legnagyobb rendben találtatott és az 1875-re meghatározott budgeten kívül 17,000 frt profit maradt meg, a mi is biztos helyre kölcsönöztetett ki.

Dr. Filkeni orator ellenben a szász universitás tevékenységét politikai tekintetben ismertette. Nagy örömezzve vette tudomásul a gyűlés, hogy a Királyföld képviselőinek ismét sikerült kemény óvast vétetni jegyzőkönyvre Szapáry minster leirata ellen, mely a megye rendezésnél a szász universitás törvényes közreműködését kívánja a Királyföldre nézve. Nem tetszett azonban az az értesítés, hogy az universitás a comesnek a „kormány megbízottjának“ 2000 frt tiszteletdíjt határozott és itt kezdett az orator ur dühöngve orálni a szintén „Tageblatt“ szellemű szászok helyeslése és bátorítása között, mely szerint mint mondja: „örök időre szűgyen és gyalázat lesz, hogy a szász universitás azon vezetőjének, aki kizárólag kormány közeg, és magát a szász nemzettel szemben felelősség nélkülnek nyilatkoztatta ki, még mintegy megjutalmazza a Királyföld törvényeivel ellenkező kormány rendeleteknek pontos és lelkiismeretes keresztülviteléért, ily ajándék meg-szavazása által. De ezt — ugymond — a 16 követből álló szász kisebbség okozta más nemzetiségi képviselők egyesülésével, míg a 18 igaz-szász követ (a dr. Teutsch-Gebbel-Tageblatt clique 13 próbás híve) egy különvéleményben „erélyesen“ protestáltak.“ Még csak azt jegyzem meg, hogy ezek az erélyes protestálások kezdnek a szászoknál nagyon divatba jönni s fel is érnek egy oly lovon való patkóval, a mely már testalt s elpusztult.

Magyar lapok szemléje.

A „Reform“ visszatér a múlt évre, s úgy találja, hogy minden órája megszületés sirba vitte boldogtalanságát, s így kinnal, bajjal, aggálylyal, reménnyel átéltünk az ujesztendőbe. Több jó kívánsággal, mint jó kilátással köszönti, s kevesebb biztatással mint serkentéssel köszönt be. Fontos eszrendőnek jelzi a 75-öt. Válságos állapotban talál bennünket, válságos helyzetben van államkormányunk, mert alapja, mint hiszi, a je en parlament, maga egy ingovány, melyre építeni nem lehet, s feladata, pénzügyi rendezése oly nehéz problema, hogy megoldani a kormány erje elégtelen. Nem tudhatja, mely alkalommal tör ki a kormány-krisis, és ha kitör, győztesen fogja-e a kabinet kiállni? Azt véli, hogy az új esztendő nem sok kellemetést, de sok fontos dolgot ígér a magyaroknak. Új államférfiakat az új esztendő nem szülhet, de hozhat, s kívánja, hogy hozzon is új konstellációkat, melyekben a nemzet jellesei jó szolgálatokat tehessenek. Hogy belü-gyeinkkel foglalkozhassunk, ajánlja, hagyjuk békén a közjogi kérdéseket, s tartsunk békét a külfölddel is. Nem tudja, mi lesz Európában a jövő évben? A nagy küzdelem a katholicizmus és a német állam és szövetségesei közt a jelenkor legnevezetesebb momentuma. Mit fog tenni, vagy mi fog történni ama nagy férfival, ki jelenleg a világrész ura és országának zsarnoka; Bismark dominál politikájá fog az új évnék is jelleget adni. Se Berlinből, se Párisból ez idő szerint nem vár haborút, de nyugalmat sem. S a legújabb hír, mit az új hozott, a spanyol köztársaságunk bukása. Alfonzo herceg Madridban királynak kikiáltott, s a volt köztársasági hadsereg zászlót cserélt, s monarchistává lön. Egy respublikával kevesebb, de nem egy koronával több. A forradalmi párt europaszerte busulhat, de a monarchistáknak nincs okuk örülni. Azt hiszi, senkinek sincs oka ma örülni, de annál több az ok iparkodni, s vigyázni, nehogy bajba essünk. Arra serkent, hogy kiki küzdjön saját körében, a hazáért, hogy mentve legyen mi és szép hazánk.

A „Hon“ a rendszerváltoztatás és új párt alakulásról szól. A rendszerváltoztatást a központi kormányzat egyszerűsítésével az önkormányzat szélesbítésével, ennek közigazgatási reformjával és kerületi kerekítésével, állandó választmányának felelős közigazgatási forummá alakításával s a donestikával találja. Neki egy oly többség, és oly kormány teremtetni kell, mely képes legyen, és akarja is az új rendszert következetesen keresztülvinni. A jövő országgyűlés többségétől három kelleket követel: 1) legyen képes a hadseregnek reformálására, 2)

legyen képes a közjogi kérdésben önállásunknak, érdekeinknek biztosítására, 3) legyen szabad-elvű. Ilyen többség — mint szerényen bevallja — csakis a baloldali körül csoportosulhat (?). Erre neki zálog mulja és jelene.

A „Magyar Ujság“ tette buzditja a népek millióit, hogy mentve legyen a haza! Erős akarat nem ösmer akadályt, s kívánja, hogy ez év, legyen Magyarország újjászülésének éve, hogy emlékezetes és áldott legyen még az unokák előtt is.

Az „Ellenőr“ úgy találja, hogy az érdekközösség volt az, a mi a nemzetközi egyensúlyt kereső hulláznást a lefolyt évben szabályozá, s nem ritkán oly csoportosulásokat idézett elő, melyek első tekintetre szinte képtelenségnek látszanak. Máról holnapra csinálják a politikát, s a régi iskola-csillagvizsgáló, s a mellett a garádon át eső politikája kiment a divatból. Ellesni a pillanat titkát, s úgy fordítani az érdek javára, nem tördőve senkivel, holnapra hagyni, a mi a holnap dolga, de felhasználni a mát, köröm próbái: ez a mai nap politikai kátéja. Reál-politika a lá Bismarek. Ennek követését látván az év eseményei tükrében mindenütt: nem találja meglepőnek, hogy a béke és barátság folytonos emlegetése közben, állig fegyverkezik az ölelkező szomszedság, s ha sokadalomba fut össze, nem lehet tudni, menvező lesz-e, vagy temetés.

KÜLFÖLD.

A „Reichsanzeiger“ közli az Arnimpörben titkos ülésben felolvasott egyházpolitikai okmányok egyikét, ehhez bevezetéstül a többi között ezeket írja: „A városi törvényszék helyesen cselekedett, hogy az egyház-politikai tartalmu okmányokat titokban tartotta, mert azokban kevés kivétellel nem a mi hivatalos titunkról, hanem idegen hivatalos titokról van szó. A nyilvánosságotl visszataratott összes csomag alapját a birodalmi kancellárnak 1872. május 24-iki körsürgönye képezi, mely a pápaválasztásra vonatkozik. Ezekhez csatlakoznak a többi kormányok viszontválasztásai, melyek a párisi követell állásánál fogva közöltettek. Az utóbbiak, a meddig csak a kormány hatalma terjed, titokban maradnak.“ Bismarek kor-gyzeke lényegében következő: „Az eshetleges pápaválasztásról szólva, minden érdeklött államra nézve szükségesnek tartja, hogy a megválasztandó személyre és a választás alakai és anyagi oldalára nézve oly garantiákkal birjanak, melyek a kormányoknak lehetővé teszik, hogy azt mint érvényest és minden kétséget kizárót, úgy magokra, mint az illető országban levő kathy. egyházra nézve elismerjék. Már e század elején kötött concordatumok is directebb és bizonyos tekintetben bensőbb viszonyokat hoztak létre a pápa és kormányok között, de a vaticani zsinat és annak két legfőbb határozata a pápa esalhatatlanságáról és jurisdic-tiójáról egészen megváltoztatta a pápa állását a kormányokkal szemben s annál magasabbra csigázta az utóbbiak érdekét a pápaválasztás iránt; de hogy jogaikkal is tördőjenek, erre annál biztosabb bástist szolgáltatott. A püspöki joghatóság a pápaiban semmisült meg. A püspökök immár csak eszközei a pápának, hivatalnokai, de saját felelősség nélkül; a püspökök a kormányokkal szemben egy idegen nral-kodó hivatalnokai és pedig, oly uralkodó hivatalnokai, ki esalhatatlanságánál fogva tökéletesen absolut, a világ legabsolutabb monárhiájánál is absolutabb. A kormányoknak, mielőtt ily állást adnának a pápának, gondoskodniok kell a visszaélhetősé követekezményei ellen. A jövő pápaválasztásra — végül — kívánatosnak találja, hogy azon európai kormányok, melyek érdekelve vannak a pápai választás iránt, ideje korán foglalkozzanak az azt illető kérdésekkel s lehetőleg jussanak megállapodásra egymással az iránt, hogy minő állást szándékoznak elfoglalni, valamint a feltételek iránt is, melyekből esettel a pápa elismerését függővé akarják tenni. Felkéri, hogy előbb bizalmasan kérdezze meg a követ az illető kormányt, hajlandó-e e tárgyat eszmecsere és kész-esetleg megállapodásra segédkezet nyújtani. Aláírva: Bismarck.

Az év, mely Spanyolországban katonai forradalmakkal kezdődött, ugyanazzal végződött is. Martínez Campos tábornok, a ki az északi hadseregnél sokáig dandárnok volt, de alfonsista érzelmei miatt innen elmozdított, 28-án Murviedroban két zászlóalj katonasággal pronunciamientot csinált Alfonz asturiai herceg javára. E lázadás folytán a centrális hadsereg kénytelen volt hadműveleteit a carlisták ellen félbeszakítani s Martinez ellen vonulni. A zendülés remélhetőleg pár nap múlva el lesz fogva, bár állítják, hogy a hadsereg tisztikarának nagy része alfonsista rokonszenveket táplál.

Az európai államok védejeje.

Az új év kezdetén érdekesnek tartjuk a főbb államok védejejét német hivatalos kimutatás alapján röviden ismertetni. 1873. végén Németország védejejének hadi létszáma

volt 31,830 tiszt, 1,329,600 katona, 314,970 ló, 2700 tábort, 820 ostromágyú, mely véderő az egyes fegyvernemek szerint következőleg oszlott meg: magassabb tőrszisztek 17,600 ember, gyalogság és vadászok 994,900, lovasság 107,000, tábort tüzérség 109,000, gyalog tüzérség 61,700, utászok és vaspályacsapatok 40 ezer 900, train 45,800, közigazgatási tisztviselők 2,800. Ebből közvetlenül vagy is a mozgósítás napjától számítva hat hét alatt a csatatérre vihetőknek 846,720 embert tartottak. Minthogy az 1870-iki háborubban 887. ezer 876 ember állt a csatatéren s általában az ország határain kívül, a fenntebbi szám elérhetését bizonyosnak tekintették.

A folyó 1874. évben azonban a véderő létszáma lényegesen megnövekedett. Először is az ezredkének, negyedik zászlóalj szervezeteinek folytatán a véderő létszáma 3400 tiszttel s 152 ezer emberrel emelkedett. Megszavazták továbbá a népfelkelés szervezésére vonatkozó törvényt, mely a véderőt 234 gyalog, 17 lovas ezreddel, 34 vadászszázaddal, összesen legalább 3718 tiszttel és 202500 emberrel fogja szaporítani. Ezek folytán az 1874. év végén az összes német véderő hadi létszáma az egészségsügyi személyzet nélkül 38,948 tiszt, 1,684,200 katona s legalább 331,170 ló. Ez eredménnyel szemben a többi államok védejeje körülbelül következő volt. Ausztria-Magyarország hadi létszáma 865 ezer ember, melyből a csatatéren alkalmazható 562,750 ember. Olaszország hadi létszáma 741,700, azonnal mozgósítható 379 ezer ember; Anglia hadi létszáma a honvédséggel, de az önkéntesek nélkül 280,240, melyből csak 93,860 küldhető azonnal a csatatérre. Oroszország az orosz hadsereg teljes hadi állománya a doni kozákokkal, de a kaukasszi és ázsiai csapatok nélkül 1,376,860 ember, melyből 761 ezer ember mozgósítható.

Az új orosz védtörvény lényegesen szaporítani fogja a létszámot, de csak is lassanként az évek folyamán. Az 1874. évre az új törvénynek még nem volt hatása. Franciaország: hadi létszám 1,098,400 ember, melyből mozgósítható 635,700 ember. A francia hadsereg ezen állományát a legújabb honvédségi törvény már a folyó évre lényegesen megnövekedtet, de a szaporodást számokban még nem lehet kimutatni. Ha a szervezés teljesen befejeztetik, a honvédség mint 480—520,000 főre menend. A francia véderő tehát még ez esetben is a német mögött fog maradni, nem tekinve azt, hogy a német véderő egészen kipróbált s kellően begyakorolt katonák-ból áll, míg Franciaországnak körülbelül husz évre van szüksége, míg a véderő minden eleme csupa begyakorolt katonák-ból fog állani.

Magyarország községi jegyzőéhez.

„Azon mindig nagyobb mérvet öltött „mozgalom, mely a községi jegyzők táborában „rövid idő óta nyilvánul, az egyletek és egyes „leikes kartárs urak sürgetése azon határozatot érlelte az ez ügyben lankadatlanul munkálkodó bizottság tagjaiban, hogy a tervbe vett általános magyarországi jegyző-gyűlést Budapestre az előintézkedések megtétele után egybe hívja.

Hogy azonban az ez iránt táplált nézeteinket és részben intézkedéseinket minél tovább terjesszük, figyelemre vetjük a t. kartárs urakat, hogy jövő év január hó első napjaiban a hazai lapok hasábjain az alakított bizottsági elnök tüzetesebb tudósításokat bocsátand közre.

Hazaifüi üdvözléssel!

Oszám, Torontál, decz. 30. 1874.

Hohaupt Mihály, községi jegyző, és bizottsági elnök.

A „Magyar Polgár“ és a színház.

A „Magyar Polgár“, mint legutóbbi számából látjuk, kibékült a kolozsvári színház igazgatóságával s megindította a színi szemléket, így tehát felesleges volna most már Papp Miklos ur választát a „Figyelő-nek közölni, mindazonáltal mi ígértünk által kötelezzük magunkat s azt ime be is váltjuk.

Papp Miklós ur tehát idézvé a „Figyelő“-ek általunk is költött kis cikkét, feleletét a következőkben teszi meg:

Ime szörül szóra reám vonatkozó elmés megjegyzése a „Figyelő“-nek.

Hogy ezt az én „gircuik logikámat“ a „Figyelő“ lapszemle rovatvezetője megérthesse, kénytelen vagyok a dolog valódi állásáról némi felvilágosítást adni.

Több mint 16 éve annak, hogy azok sorában állok Kolozsvárt, a Kik nemzeti színházunk s általában a mezei színészet iránt a legmelegebben érdeklődnek. Ez idő alatt én mindennapos látogatója voltam a színháznak, még pedig kötelességből, a mennyiben a Kolozsvárt megjelent lapok, többek között a „K. Közöny“, „Korunk“ s hét éven át lapomnak színi tudósítója is voltam.

E 16 év alatt sok igazgató s intendáns vezetie a kolozsvári színházat, kik azonban egyenkint tudták, hogy én a „nemzeti színház“ tiszteletjegyét csupán azon kikötéssel fogadom el, ha az új darabok főpróbái s előadások alatt a színpalak mögött megjelenhetek.

Miden igazgató, maga a választmány, újabb időben az intendáns urak megújították azon rendeletet, hogy „idegeneknek“ a színházra járni nem szabad. E rendelet azonban az én személyemmel szemben sohasem érvényesítették, mert tudták minden időben, hogy én nem kalandokat hajhászni lépek a színpalak közé; hanem az úgy maga, az igazgatóság a szereplőszemélyzet érdeke viszen oda. Titta mindenki, hogy nekem a színpadon soha nem volt senkivel szóvitám, a játszó személytet egy fél percze sem akadályoztam kötelességteljesítésében, — egy szóval: nem tartoztam az alkalmatlankodók sorába — kiknek szanasokszor egész légio volt.

De volt egymás körülmény is, mely az igazgatóságok szív esek voltak figyelembe venni is ez az, hogy 9 év alatt kevés idő kivételével, nőn a kolozsvári színház tagja volt s az e-leleg is.

Az újabb időben Korbuly Bogdán ur te-át a színház vezetését. A ki figyelembe kísérte lapomat a „Magyar Polgár“, az tan nem fogja tagadhatni, hogy folytonosan a színház speciális érdekei mellett dolgoztam, s külön szerénytelenség nélkül mondhatom el, hogy nem épen eredmény nélkül, legalább ennek lajdonimot azon több mint negyven oldallal jött reclamációt, melyet a színházi rovat l-szünetése miatt kaptam, a fővárosi és vidéi sajtó felszólalását nem is említve. De a dolog!

A mult nyáron a színikör elkészülve nem sokára kitűnt, hogy az esős napok alatt a színpad, öltözők s maga a közönség is me-ázik. Egy alkalommal felhívtá erre figyelmemet Korbuly ur, sőt az akkori művezető Fehérvári ur arra kért, hogy menjek a színpadra fel, s nézzem meg mennyi kárt tesz a be-csepegő eső a színészek és színház ruháiban, s összes díszletekben, melyek egészen újak voltak. E felhívásra megjelentem a színpadon, hogy a színház érdekében tudomást vegyek a dologról s lapomban sürgessem a vállalkozó ép-tést, hogy a fedelet igazítsa ki, miután az az igazgatóság sürgetései czélhoz nem vezettek.

Másnap az eső még folyton tartott, s a színház tagjai ismételve arra figyelmeztettek, hogy a díszletek 24 óra alatt ismét sokat szenvedtek. A mint a színpadon felvonás közben megjelentem, a kezelő személyzet egyik tagja az igazgatóság nevében arról értesített, hogy egyenesen az én személyemet illeti? Igennel válaszolt. Minden további szó nélkül távoztam. Másnap egy levelben visszaküldöttem a szerkesztőség tiszteletjegyeit Sándor József titkárruhoz czimezve. A titkár ur minden megjegyzés nélkül fogadta leveletem. Pár nap múlva tudta az „egész személyzet, tudta a titkár, Fehérvári s legjobban maga az intendáns“ Korbuly ur a történeteket.

Miután ily nyilvánosságra került az ügy, az intendás ur, a titkár és művezető urak több alkalommal oda nyilatkoztak, hogy az igazgató egy színpadi kellemetlenség miatt, melyet való-laki megelőző nap idézett elő, az idegeneket kitélő rendelet újból kiadatott; de ez korántsem a „Magyar Polgár“ szerkesztőjét illeli, s távolról sem volt czéljukban engemet megsérteni, ki erre okot nem adtam.

(Vége kövrt.)

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Buda Pesten jan. 2. 10. ó. — p. d. e.

Érkezett, jan. 2. 10. ó. 15 p. d. e.

Királyunk tegnap hosszas kihallgatáson fogadta Bittó kormányelnököt. Partunk fővárosban levő tagjai, mintegy 150 képviselő tiszteletgett Deáknál, ki röviden s meghatottan vála-szolt.

Tegnap a balközép tiszteletgett Tisza Kálmánnál, ki hosszabb programszerű beszédben hangsúlyozta a Deákpárt független elemeivel coalitio szükségét.

Ezután Tisza K., Csernatony s több balközépi Deáknál tiszteletgett. Ez eszenény rendkívüli feltűnést kelt.

A spanyol monarchia viszszaállítása minden nehézség nélkül megtörtént; Serrano önkényt leköszönt s átadta a hadsereg fővezetését. Az új kormány megalkult.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, jan. 2. 1875.

— **Az erdélyi részeknek, sőt egész hazánknak nagy halotja van!** Magyar-gyermonostori br. Kemény Ferencz, az erdélyi rendek nyugalmazott elnöke, volt erdélyi kortánok, a Leopold-rend közép keresztés vitéze, az erdélyi ev. ref. egyházkerület államgondnoka, valóságos b. titkos tanácsos, ma reggel 8 órakor, élete 80-ik évében meghalt! Mindenki tudja, hogy államférfiu bölcseséggel s hazaszeretettel egyaránt nagy vala ő, kinek nevében, munkásságában az erdélyi ré-

szek politikai s prot. egyházi élete több mint félszázados történeteinek emlékei fűződnek. Tettei és tettei délelőtti 11 órakor felelték tartandó ma után, m. búkkói családi sirboltba fogna elszállítani. Béke poraira!

— **A hivatalos lapból.** Ő felsége Grúz stván marosvásárhelyi királyi ítélő táblai pótbíró és Bömches Gyula igazságügyminiszteri titkár a marosvásárhelyi királyi ítélő tábláról rendes bírák névezte ki.

— **Szilveszter estéjén** a helyben állomásozó katonatisztek igen kedélyes táncszertélyt rendeztek a vigardó nagytérképén, mely a szilveszter éjtelmében jól sikerült. Szépeink közülük vettek részt a társas összejöveteleiben, melynek díszesrendű jellege, a nemes egy-szerűség, a szilveszter fesztélyességgel párosulva volt, szépeink belbizonyították, hogy lehet — csak akart — Kolozsvárt is luxus és szűk-szerűség nélkül jelezni meg a társas összejöveteleiket. Díszesrendű eseményekről említjük fel és követendő példaképpen ajánljuk a közéletű far-sangi nőink figyelmébe a kezdeményezést. A táncszertélyen a katonai zenekar működött s a jelenlők az óráról vígan búcsúzza el, mi-nek közöttük a 12 órakor beállott új évet is, mi-nek állta zenei riadó által jelezte meg a kez-dő, mely a gratulációk, s ennek lezajlása után folyt a tánc a jó kedv még sokáig. A tánc-zenéről a „csárdás” sem maradt ki s nemegyei idős hadi járta és újjazra oly ifjú hűvel-lekkel, melyből bizony még a mai félre-vonni fiatalok is tanulhat.

— **Szathmáry P. Károly** jeles festészeti munkáinak kitűnően sikerült aquarell ké-peit an. 1-étől 10-ig az Adler házban (köz-pontban) közkívánatra újra kiállította és pedi a jövődelmet jótékony célra a helyi nő-egylet és árvaház javára ajánlta fel. Nem mu-lasztjuk el a jópár felhívni olvasóink figye-lmet, kétszeresen nemes alkalomra, a hol a mű-vész kiállításán kívül egy-egy egyes tanu-lmányok, etnographiai képek, kulcsképek ty-pusok képviselve, s a mi még hazai műve-szeinket is ritka, be van mutatva a magyar népelel s több példányban, így a „szegedi parat” és az „alföldi kanász” „torozói le-a-ny” megtekintésére figyelemfelkeltő olvasón-ka. Fajdalom, sok kitűnő festésünk mind in-kább az idegen nemzetiségek bemutatását tart-ja s m. előtt, a jeles Koller is sok ki-tűnőket mutatott be a román és szász nép-élet, de nagyon keveset a magyar és meg-kevesebbet a székely népelel, pedig van ann-nyá is elég. Felhívjuk a körülménye kö-rében időző festészeti hazánk figyelmét is; ki főképpen a tekintetben díszesrendű kivétel-képpen rövid itt mutatása alatt is több ilyen mű-veket készített, melyek szintén ki lesznek ál-lítva. Beletűnő díj 50 kr. lütségi jegy 30 kr. A jegyet javára kisorolando aquarell képe-sorok egy l. lütszavai a pentatónai változatok.

— **A kolozsvári „egyetemi kör”** január 9-én tartandó táncszertélyére szóló meg-hívni már szétküldték, kik metalan vésztőlve-let jutottak volna meghívójukhoz, és arra igé-rt tartanak, felkértek az egyetemi kör-ük a rendező bizottsággal tudatni azt.

— **Nemzeti színház.** Hét ezer három-száz főt havi színházi kiadás és üres ház! mi lesz belőlünk? Valóban mindinkább arról győ-ződök meg, hogy feltétlenül őrzött nemzeti kincsünk, a kolozsvári színház jövője kockáz-at. Opera, operette és dráma sok pénzt em-elt, mint értesülünk, havonként többet 7 ezelet, a közönség pedig egy-egy ünnep-nap kivételével, üresen hagy zárszékét, földszint-ét és arzatot. Így történt a csütörtök esti és ki-tűnő megmondani még hány előadásán is. Hoy ezen s az eddigi más tapasztalatok után színházunk jövője aggasztóbb színben áll, mint edd-ig bármikor, kétségtelen; kíváncsisággal vá-nak a színházi választmány legközelebbi gyű-lés, hogy miként menti ki e hiánrból. A mi a díjtörőki előadást illeti, a közreműködőkön-nek mult a siker, a darab maga „A lengyel zsi” inkább regény, mint dráma, de mint il-ly is használható, sőt egy felelő páholy ta-nulga szerint annyira hatásos, hogy a gyer-mek megméri. A polgármestert Szentgyörg-ny játsza, ki ezuttal a szélsőségek közt ver-gőtt; játéka az a bizonyos szaggatva pat-togatott beszédmodor, melynek minden tago-lat egy nagy lélekzavartól s egy szájtátás el-let meg, előre jelentve, hogy dörgőni fog, mit mindig, úgy most is igen sokat rontott; a legnagyobb és legnagyobb szerep ezuttal Dróinak jutott, ki ismételtelen bebizonyította, h-ny pályájára kellő tehetséggel lépett. Mint ke-let szűsz iránt a kritika nem lehet tul-kezelő s így a játékában nyilatkozó valódi sz-galmas képesség mellett a kisebb hibák elh-zésre számíthatnak. Az első meg volt és az utóbbiakat illetőleg tudjuk, hogy Ditrói, mit őntudatos színész tisztában van velük, s őna, onta látjuk, hogy lelkiismeretesen utá-n lát kiáltásuknak. — Tegnap a „Ké a 4 ezer forint” című talpraesett vígjáték atott kivételesen tömött ház előtt. Kassai, Krács, Mátrai, Boér Hanna tették élvezetessé ezestét kifogastalan játékkal.

— **Baleset.** A Tisza erdélyi ága az első napján kiöntött, a „Magyar Polgár”

víz alatt áll, mérhetetlen laposain csak víz, víz és víz, de kár semmi, mert ámbár nagy, de természetien tereket borított el.

Kereskedő ifjak tánczvigalma. A keres-kedő ifjak jó hírnevéről és kedélyességéről isme-retes tánczvigalmuk 1875. január 16-án tart-ják meg. A bárendező bizottság elnökéül hely-beli kereskedő Gajzágó István urat nyerte meg az ifjuság. A bizottság tagjai: Polcz Albert jegyző, Szigeti Vilmos, Király Gyula, Gergely Ferencz, Alex. András, Lengyel Miklós, Stein Bernát, Kiss János, Strumpf Sándor, Simay Ger-gely, Lakner Kálmán tiszt. tagok. A rendező bizottság buzgalma kezeskedik róla, hogy e bál az ifjuság eddigi tánczvigalmainak méltó ver-senyfarsa lesz.

— **A kereskedő ifjuság** által január 16-án rendezendő tánczvigalomra, a bál anya-tisztét mint halljuk mélt. Tisza Lászlóné ó nagysága volt szíves elvállalni.

— **Necrolog** Bolgárfalvi özv. Sebesi Istvánné, szül. báró Jossintzi Ilona, szomorúan jelenti, hogy férje Bolgárfalvi Sebesi István, a szabadság harcban honvéd őrnagy, 1861-ben nms Felső-fehérmegye főjegyzője és később tör-vényszéki ülnöke, hites ügyvéd, egyház ker-ületi algonok, folyó hó 25-én estvéli 8 óra-kor földi élete 56-ik, boldog házassága 25-ik évében tudóvált következtében Septéren jobb létre szenderült.

— **Karácsonfa** Deák Ferencznél. Az idén, mint máskor is — írja a „Közérdek”, egy ma először kiadott új hirlap — állítottat karácsonfát Deák Ferencz környezetének, család-neinek. Mindenkinél el volt készítve a kará-csonfia, míg az „őreg ur” mosolyogva várta a meglepetéseket. Van egy kis családleányka, kit a haza bölcsé kiválóan szeret, és a leányka is feltűnőleg ragaszkodik a nagy hazafihoz. Ennek is volt készítve ajándék. De a gyermeknek más szerep is jutott. Midőn megnyitja a titkok tit-kát rejtő ajtó, midőn beléptek övéi, a kis gyer-mekleány olvasta föl, hogy micsoda kinek szól. Az arcok ragyognak — az őreg ur mosolyog. Most odajönnek hozzá mindnyájan; köszönik a keves meglepetést, és csókjaikkal halmozák el a jöltető kezét. Deák Ferencz pedig meg van hatva e ragaszkodástól, s szelid szemében köny-rezeg, kiterjeszti kezét és — megáldja övét. Neki boldog karácsonya volt.

— **Kezdi-szentléleki** Kozma István mélybáratos szívvvel jelenti szeretett nejének Miksa Rozsán Kozma Istvánnénak, munkás és fárad-talan élete 70-ik, s legboldogabb házasságuk 30-ik évében, folyó év december hó 29-én es-téli 10 órakor történt grászos elhunytát. Nyu-godjék békeben.

— **Szászvárosi** írják, hogy e hó 21-én Kudsirban Pava Lajos erdofelügyelő, saját lakásában, mialatt neje és gyermekei a melékszobában időztek, honnan ő kevéssel az-előtt donányaozva távozott, pisztolyal föbe lő-tte magát. A 42 éves férfiú öngyilkosságának oka még nem tudható.

— **S-szi györgyön** Csóka Sándorszín-társulata mulattatja a közönséget, közepes párt-fogás mellett. Az igazgató és neje körül Tő-kés Emma nyerte meg a közönség tetszését.

— **Maros-Vasárhelyt** Nyéki szín-társulata, mely a vidéki társulatok jobbjai kö-zé tartozik, rendesen telt ház mellett működik. A társulat tagjai között különösen Palotainét dicsérik.

— **A kovásznai** kincskeresők. Mint a „Nemerében” olvassuk Kovásznán, a hol a talált nagymennyiségű emlékekből, a nép egy-kori bánya-városra következtek, hetek óta ásv-al kapával fölfegyverzett székely embereket láthatni, a kik a Kovásznát környező hegyek-ben kincset keresnek, és elhatározták, hogy a rég elhamvadott ősök nagy mennyiségben elterjedt kincseit — mint hogy azoknak ugy-sincs arra több szükségük s épen semmit sem használ nekik az arany és ezüst, felkeressék, kiadásák s forgalomba hozzák azt. Régóta fá-rasztja elméjüket a kincs feltalálásának biztató reménye, mivel a szűk terjedelmű ősi fekvőség különben is takarékosan jutalmazza véréteket okozó kemény földmívelési munkájukat, s jó volna, ha nemcsak nyárban, de téiben is arat-ni lehetne — a kétes siker csalárd reményé-vel talán, de a legnagyobb jutalomra is érde-mes kitartással s mindenesetre csodálatramé-ltó erélylyel egy bizonytalan s nagyon is nehéz munkára vállalkoznak, mely sokaknak talán szánó mosolyával, vagy épen gunyos kineveté-sével találkoznak, holott e jelenetre tulajdon-képen keserű könnyeket kellene sírni a nép nyomasztó sorsa miatt, mely ily bizonytalan eredményű munkára is rá kényszerül.

— **Az erdélyi** részek nevezetesebb ha-lottai 1874-ben. A közélet ez évben is számos kitűnőségét vezette el hazánkban. A követ-kezőkben felsoroljuk az év kiválóbb halottjait. Februárban meghalt gr. Lázár Kálmán, kinek tárczamorokban írt természetrajzi cikkei álta-lános tetszéssel fogadtattak. Márciusban Gyer-gyay Ferencz tudós nyelvész, több nyelvészeti munka szerzője. Keserű Mózes, a katolikus autonómiai igazgatótanács elnöke. Áprilisban: Id. Groisz Gusztáv min. tanácsos és orsz. kép-viselő. Májusban: Pávay Vajna Elek buzgó természetbúvár. Juliusban: Rössler István, a nemzeti színház volt tagja, ki azonban utóbb

külföldre ment dalművészesnek. Ime az aratás, melyet a halál 1874-ben tartott. Az üttöt se-beket gyógyítsa meg az idő, a közélet terén támadt ürt töltse be a haladó kor!

— **A n-szebeni** magyar kir. jog- és államtudományi akadémia ifjusága, jogász se-gélyző egylete javára, e hó 16-án tánczvigal-mat rendez.

— **Kötél általi** halálra ítélte a ma-rosvásárhelyi kir. törvényszék tegnapelőtt Ador-jáni Sándort, ki szörnyű gyilkosságot követett el anyósán: Makkai Pálnén. A borzasztó tett indoka, mint maga bevallotta, pénz és vagyon-hoz jutás volt. Az ítélet ez alkalommal felesé-gére, kit a nemtelen ember bünszerű és bünt-társasággal vádol, azon okból nem terjesztette-tett ki, mivel egy lényeges tanu a végtárgya-lásra meg nem jelent. Vádolt az ítélet ellen fölébbezett.

— **Tompos Ignác** ügyvéd tudatja a közönséggel, hogy nyert jogosultsága követke-ztében ügyvédi működését Kolozsvárt megke-zdette. Iródja főtr 2. sz. a. lesz.

— **Angol** erkölcsösség. Marquis of Hel-ford a színházak felügyeletével megbízott lord kamarás erélyes rendeletet menesztett London valamennyi színházgatójához, melyben szigorú felelősség s esetleg a színház bezáratásának terhe alatt megtagadja, hogy a balletet erköl-csösségére s a tanácsosnők öltöneyei hosszúsá-gára ezentul gondosabban ügyeljenek. Mit sző-l-na a nemes lord a mi Brankovicsunk tánczoló három hölgyeinek kosztumjához? pedig ná-lunk is tudnak erkölcsösek lenni, midőn nincs rá — alkalom.

— **Szerkesztőségünk**hez is bekü-dett Don Pedro naptára 1875-re. A csinosan kiállított naptár elég élénken és változatosan van szerkesztve, de kéri itt is azon irány, melyet szerkesztője a „Bolond Miská”-nál is követ s mely fájdalom elcsalpjainknál egyre inkább kezd lábra kapni, hogy tudniillik a pártérdek szempontjából nem ritkán ferdi el az igazságot és nagyon sokszor vét a moral-ellen, mintha épen az izléstelenséggel kívánna hatni.

CSARNOK.
A nőkről.

Mi nő szeszélye?

Azután való vágya, a mit nem bir; an-nak kezdete, a mi rövid időig fog tartani; — egy órai szenvedély az után, a mit egész éle-tében utált. Egy csinos fiatal suhanék, a kit holnap reggel felette meg fog ünni; egy ér-téktelen valami, a mit okvetlen drágán akar megfizetni; egy gyönyör, a melyet el akar vesz-te-ni. A gondatlan utadár, a mely ének-leve rő-pül a szobába, hogy ijedten röpüljön i-mét ki. Léghurallat vagy hajótörés; szóval — büntett gondatlanságból.

A világ azt mondja a nőnek: légy er-kölcsös, ha tetszik; tekintélyes, ha lehet, de légy minden áron szép.

La vie parisienne.

A nő férjével szemben állíthat akármit, férje soha lesz képes megcáfolni vagy meg-győzni őt. Mert ha a ház okok láncolatával s a helyes beszéd fonálal megkötte tartottak hiszi, épen annyi, mintha egy földre hullott gomalyogot a szálánál fogva fölakarna húzni; mind több fonál fog kezébe gyűlni, az egész gomalyag le fog fejlődni s végre még is a föld-nél marad a czeruacsillag.

Jean Paul.

A nők minden országban a babonáság támaszai.

Dupius.

A nők oly szelidek, oly résztvevők, oly finomak, oly szeretetreméltók és szerelem-sóvárok, hogy sehogys nem foghatom fel, mért nem képesek — egymást megtűrni.

Jean Paul.

A nők becsét a férfi szerelme határozza meg; a kit nem tisztel a férfi, azt nem szere-ti többé.

Tegner.

A nők tudokon kívül gyakran valódi agapeták. Agapia lehet a valódi nőszellemet felekezettükbe s miután az valódi volt, túltea a felekezettét. Ki volt ez az Agapia? Agap a egy nő volt, a ki a negyedik század végén tanítá, a mit nővérei még a tizenharmadik század végén is követnek s a valószínűleg a huszonnyol-czadik és harminczönczadik végén is köve-tendnek. Azt tanítá, hogy a tisztáknak mi sem tisztátalan s jobb a hamis eskü, mint a társa dalmi titkok elárulása.

Benzel-Sternau.

Egy Delila s Sámsonból álló csoport a szilárd erkölcsű Judittal, megmagyarázza a nő egész lényét. Az erény a főt vágja le, a bűn csak a haját.

Balzac.

A mit a nők legelőször tudnak, az, hogy milyen szépek — a mit legelőször tanulnak: hogy mily erősek — a mit legelőször tapasztal-nak: hogy mily gyöngék — a mit legelőször felednek, hogy hány évesek — a mire legelőször visszaemlékeznek: hogy ezt elfeledték.

Saphir.

A legbefolyásosabb nők a vén asszonyok. Ismerik minden család összeköttetéseit és tit-kait s azokat az alattomos utakat, a melyek leggyorsabban célra vezetnek.

Balzac.

A szerelem a bordeauxi bor ellenléte, gyengül a korral.

La vie parisienne.

Inkább kérdem egy agy férfitől, hogy mikor fog meghalni, mint egy koros nőtől, a még kiletszeni akar, hogy mikor született.

La Bruyère.

Az orvosok nők által kapnak hírré, és a nők orvosok által viszik keresztül akaratukat.

J. J. Reusseau.

A nők eszközkel bírnak a férfiak kicsi-nyítésére — önfeláldozásuk nagyságával.

Balzac.

Vannak férfiak, a kik félülműlják a női nyelv ékesen szólását, hanem egy férfi sem bir a női szemek ékesszólásával.

Weber K. J.

A legjobb nő mértékében sem eyom any-nyit egy nagy jótétemény, mint egy csekély sértés.

Stahl P. J.

— **Könyv-szemle.** A magyar és német-irodalmat legújabb termékeiből meg-érkeztek Stein János erd. muzeum-egyleti könyv-kereskedésére Kolozsvárt: Miller Miksa felöl-vasásai a nyelvtudományról, 3 ft., — Mill J. Stuart, a deductiv és inductiv logika rendszere. I. kötet. 3 ft., — Mommsen, a romaiak tör-ténete. I. és II-ik kötet. 6 ft. Ezen munkák a legjelesebb szakférfiak által fordítottak a m. tudom. akadémia megbízásából; és külö-nösn felhívatik a közönség ezen nagybecsű, irodalmunkban nagy házagot pótló művek meg-szerzésére. Toldy Ferencz, kritikai berke. I. kötet. 2 ft., — Jókai Mór, emlékeim. 2 kötet. 4 ft., — Dr. Szeredy, egyházjog, különös te-kintettel a m. sz. kor. tartományaira. 2 kötet. 9 ft., — Quinet gr. Károlyi. A forradalom. 2-ik olcsó kiadás. 2 kötet. 3 ft., — Péteri, a Jezsuiták. 2 ft., 40 kr. — Budapesti szemle az akadémia megbízásából szerkesztve. 1874 Nov.—Decemb. 2 ft. — Hazai és külföldi folyóiratok magyar tudományos repertoriuma; az akadémia megbízásából készítve. I. kötet. 5 ft., — Ouida, Cigarette. 2 kötetben 4 ft., — Szeniczey, a magy. váltó- és kereskedelmi tör-vény. 6-ik kiadás. 2 ft.

— Reich, Studien über die Frauen. 7 ft., 20 kr. — Gervinus, Geschichte der deut-schen Dichtung. V-ter Band. 6 ft., — Ratzel die Vurgescichte des europäischen Menschen, 1 ft., 80 kr. — Ruff, di österreich. Strafpro-zessordnung. 3 ft., 60 kr. — Dr. Steffenhagen, Deutsche Rechtsquellen in Preussen. 3 ft., 12 kr. — Starr, Vollständiges Sach- und Nacu-schlage Register zum österreich. Reichsgesetz-biatte. 3 ft., — Heitzmann, Chirurgische Instru-menten — Verband — und Operationsleure. 7 ft., 50 kr. — Braun, Compendium der Ge-burtshilfe. 5 ft., 50 kr. — Tetzl Grünfeld, Compendium der Augenheilkunde. 5 ft., 40 kr., — Dr. Tuome, Lehrbuch der Zoologie. 1 ft., 80 kr. — Teller, Wegweiser durch die drei Reiche der Natur. 3 ft., 30 kr. — Sachs, Lehr-buch der Botanik. 5 ft., 85 kr. — Fort und Schlimlich, Lehrbuch der analytischen Geo-metrie 2 Bände. 5 ft., 40 kr. — Salmen, Ana-lytische Geometrie des Raumes. I. Theil. 4 ft., 80 kr. — Baltzer, die Elemente der a the-matik. 2 Bände 6 ft. — Müller-Pouille's Lehrbuch der Physik und Meteorologie in 2 Bänden. 18 ft.

felette fontos, mert víz hiányában a tápanya-gok nem olvadhatnak fel s nem hatolhatnak a gyökérre, vízfeleslegnél pedig visszaverődés áll be, ha az alsó talajon át nem szívároghat; legroszszabb, ha a gyökér-rostok forrásra akad-nak; itt elpusztulnak, főleg a körtefák, a me-lyek azövekgyökereket vernek.

A nagyon nedves talaj tehát gyümölcs-tenyésztés esetén lecsapoló ösvekkel látandó el, még pedig oly mélyen, hogy az állóvíz soha se érhesse el a gyökereket hegyét. Ha a ösvek a fasorok közt épen középen rakatnak le, nem igen tarthatni attól, hogy a gyökérszálak által elfojtassanak.

De ép oly szükséges száraz talajba vizet vezetni, mert a víz föfelétele minden tenyő-szetnek. De a gyümölcsös öntözése sok nehé-zséggel jár, mely vízmennyiséget igényel, amely nem mindenütt lehető kevesebb mennyiség el-párolog s elszorlik a földben, mielőtt a mélyeb-ben fekvő gyökereket elérné.

E célz könnyebb elérése tekintetéből a fasorok közepén, egymástól 3—4 lábnyi távol-ságban 7—5 láb mély lyukakat kell földfúr-va fúrni, még pedig háromszor annyit, mint a hány fa van; tebtát minden fa számára háromat. Az e lyukakba öntött víz elszorlik a földben s a gyökér-rostokhoz hat. Az üregekben a vízre mindenhol levegő nyomul, a mely tudva-levőleg legjobb növénytáp-készítő tenyész. Ha egyuttal lecsapoló ösvek is léteznek, bátran le-het gyakran és sok vizet önteni a lyukakba s nem tarthatni tulnedvességtől; a viznek gya-kori megújítása igen hasznos, a mint ezt ki-csinyben a virágcserepek öntözése tanúsítja. Ily módon hatalmában van az emberek a szűk-séges nedvességi arány előállítása.

Lehet, sőt valószínű, hogy a fák mester-séges fokozott termékenysége ezeknek meg-rövidítő életét, hanem ezzel épen nem volna el-tévesztve a mivélesi czzel, mert ez csupán az idő talajterület legjobb földhasználság terjed s újabb ültetmények kelloleg pótolják a kimerül-teket.

Rauffer G. Miksa.

Kimutatás a kalotaszegi takarékpénztár 1874. decz. havi üzletforgalmáról.

Bevétel:

Pénztári maradvány nov. hó 30-ról 5704 frt 13 kr., betételekből 3060 frt — kr., vízetett leszámítolásokból 33319 frt — kr., vízfizet elő-legekből 1710 frt — kr., leszámítolatokból 995 frt 55 kr., előlegek kamataiból 40 frt 20 kr., beírás díjakból 20 frt 10 kr., részvényátíratási díjakból 28 frt — kr., könyveske-díjakból 2 frt — kr., késedelmi kamatokból 7 frt 4 kr. Összesen 45,082 frt 2 kr.

Kiadás;

Vízfizetett betételekre 3963 frt 55 kr., visz-sza fizetett betételek kamataira 29 frt 4 kr., le-számítolásokra 33185 frt — kr., előlegekre 2019 frt — kr., költségekre 482 frt 88 kr. napi biztosi díjjakra 21 frt — kr., tisztai és szolga-fizetésekre 611 frt 66 kr., pénztári ma-radvány decz. hó 31. 4748 frt 89 kr. Összesen 45,082 frt 2 kr.

A kalotaszegi takarékpénztár

Felölös szerkesztő: Békésy Károly.

A közönség köréből.*)
Felszólítás az erdélyi rendőrkapitányi és szolgabírói hiva-talokhoz.

Hivatkozva a „Közrendészeti lap” f. év és hó 15-án 4. szám alatti felszólítására, bá-torkodik egy elvbarát az erdélyi rendor esszol-gabírákat felszólítani, hogy törek djunk saját és a közönség érdekében e lap fenntartására csak azért is működni, mivel hivatásunk főcel-lata személy és vagyonbiztonságot érdeklő tud-sításokat közli.

Hiszem, hogy minden rendőrség jártatja e lapot, de szűkségesnek tartanám, hogy a szolgabírák is világosítsak fel e részben a kö-zségek előjáróságát, mert e lapból minden ezen szakmába vágó tárgyra kiterjesztendő tu-dósításai nyomán a személy és vagyon bizton-ság érdekében sokat okulhatnak.

egy erdélyi rendőrkapitány.

Jelzalog kölesönöket

A birodalom bármely részében, t e l e k-könyvezett földbirtokra — da-czára a jelenlegi zirlalt pénzviszo-nyoknak — 1000 frtolt a legmaga-sabb összegig a legelőnyösebb módokat melletti törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános Ipar és kereskedelmi ügynö-ki iroda Kolozsvárt, Ovár, bástya utca 6 szám. Ugyanott van a nyitrai gépgyár erdély egyedüli főraktára, hol mindennemű gazdasági gé-peket kapnak vagy megrendelhetők. Nagyobb gépekűl részleteztetések is elfogad-tatnak. (Értekezhetni posta után, vagy személyesen na-ponta d. u. 1-től 4-ig.)

*) E közérdekű felszólításoknak szánt rovatlat-ti közleményekért csupán a sajtó-hatóság irányában válla fel felelősséget a Szerk.

